

ÚJ KÖNYVEK

Kánon, tudomány és intézményi hatalom: a közgazdasági Nobel-émlékdíj képe a *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024*

című kötetben

FERTŐ IMRE*

A recenzió a Temesi József szerkesztésében megjelent Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024 című kötetet elemzi. A könyvet nem pusztán díjazotti portrégyűjteményként, hanem a közgazdaságtan intézményesen megerősített önképének dokumentumaként olvassa. Az elemzés három kérdésre összpontosít: a Nobel-émlékdíj kánonképző szerepére, a 2005–2024-es díjából kirajzolódó módszertani és tematikus áttrendeződésre, valamint a díj társadalmi szerkezetére, különös tekintettel az intézményi centrumokra és a hálózati reprodukcióra. A recenzió amellet érvel, hogy a kötet legnagyobb erénye a magyar nyelvű tudományközvetítés, a világos szerkesztés és a díjazottak munkásságához vezető megbízható belépési pont biztosítása. Korlátja ugyanakkor, hogy erősen igazodik a Nobel által kijelölt kánonhoz, és kevésbé vállalkozik annak kritikai újrendezésére. A kötet így jelentős és sikeres vállalkozás, amely hozzáférhetővé teszi a Nobel által kanonizált közgazdasági tudást.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: A11, A14, B20, B31, D72, I23.

Kulcsszavak: közgazdasági Nobel-émlékdíj; tudományos kánonképzés; közgazdaságtan története; tudományszociológia; intézményi reprodukció; módszertani for-
dulat.

* Fertő Imre főigazgató, ELTE Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, egyetemi tanár, Budapesti Corvinus Egyetem, Fenntartható Fejlődés Intézet.

E-mail: fertó.imre@krtk.elte.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3742-5964>

A kézirat 2026. április 7-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.103>

Abstract

Canon, Science, and Institutional Power: The Image of the Nobel Memorial Prize in Economics in the Volume *Economic Nobel Laureates, 2005–2024*

IMRE FERTŐ

The review analyses the book *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024 (Economic Nobel Laureates, 2005–2024)*, edited by József Temesi. It reads the volume not merely as a collection of laureate portraits, but as a document of the institutionally reinforced self-image of economics. The analysis focuses on three issues: the canon-forming role of the Nobel Memorial Prize, the methodological and thematic reconfiguration reflected in the 2005–2024 awards, and the social structure of the prize, with particular attention to institutional centres and network reproduction. The review argues that the volume’s greatest strengths lie in its contribution to the communication of scholarship in Hungarian, its clear structure, and the reliable point of entry it offers into the work of the laureates. At the same time, its main limitation is that it adheres closely to the canon defined by the Nobel Prize and is less inclined to critically rearrange or challenge that canon. The volume is therefore a significant and successful undertaking that makes the Nobel-canonized body of economic knowledge accessible to Hungarian readers.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: A11, A14, B20, B31, D72, I23.

Keywords: Nobel Memorial Prize in Economic Sciences; scientific canon formation; history of economics; sociology of science; institutional reproduction; methodological shift.

Bevezetés

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* a Bekker Zsuzsa szerkesztésében 2005-ben megjelent kötet folytatásaként a közgazdasági Nobel-émlékdíj újabb húsz évének díjazottjait mutatja be magyar nyelven. A tanulmányban a pontosság kedvéért a „közgazdasági Nobel-émlékdíj” megnevezést használom, ugyanakkor – ahol a szövegkörnyezet ezt egyértelművé teszi – stílárís okból röviden „Nobel-díjként” is hivatkozom rá. A vállalkozás jelentősége önmagában is nyilvánvaló: a kötet 41 díjazott munkásságát rendezi egymás mellé rövid, egységes szerkezetű tanulmányokban, olyan formában, amely egyszerre lehet hasznos a szűkebb szakmai közönség és

a tájékozódni kívánó olvasó számára. A könyv nem a Nobel-emlékdíj történetének átfogó feldolgozására vállalkozik, hanem megbízható eligazítást kíván nyújtani az egyes életművekhez.

E recenzió célja nem a kötet fejezetről fejezetre történő ismertetése. Inkább azt vizsgálja, milyen összkép rajzolódik ki a portrék együtteséből. Milyen közgazdasági tudásformák kerülnek előtérbe? Milyen kutatói szerepek és módszertani preferenciák válnak hangsúlyossá? És milyen diszciplináris önkép tükröződik a 2005 és 2024 közötti díjazásokból? A kérdés tehát nem pusztán az, mennyire informatív a kötet, hanem az is, mennyiben képes érzékeltetni azt a tudományos világot, amelyet a Nobel-emlékdíj az elmúlt két évtizedben kanonizált.

Ebben az összefüggésben a kötet jelentősége túlmutat önmagán. A Nobel-emlékdíj ugyanis nem semleges tükör: nem a közgazdaságtan teljes sokféleségét jeleníti meg, hanem annak szelektált, presztízs által megerősített változatát. A recenzió téje ezért kettős. Egyrészt értékelni kell, milyen tudományközvetítő munkát végez a kötet. Másrészt azt is meg kell vizsgálni, milyen közgazdaságtankép bontakozik ki abból a kánonból, amelyet a Nobel-emlékdíj láthatóvá tesz.

A kötet mint tudományközvetítő vállalkozás

A kötet elsődleges erénye nem abban áll, hogy új elméleti keretet ad a közgazdasági Nobel-emlékdíj történetéhez. Érdeme inkább az, hogy a 2005 utáni díjazottak pályaképeit jól szerkesztett, áttekinthető és magyar nyelven is használható formában teszi hozzáférhetővé. A szerkesztői koncepció tudatosan követi a korábbi kötet mintáját: rövid tanulmányok, egységes felépítés, időrendi elrendezés, valamint a díjazottak életútjára, fő eredményeire és tudományos hatására összpontosító bemutatás jellemzi. A könyv ebből következően nem teljességre törekszik, hanem tájékozási pontot kínál. Ez a vállalás műfajilag indokolt és szakmailag is meggyőző.

A kötet használhatósága éppen ebből a mértéktartásból fakad. A Nobel-díjasokról sok információ hozzáférhető, de ezek többnyire szétszórtak, eltérő mélységűek, és ritkán alkotnak összefüggő képet. A könyv ezzel szemben válogat, sűrít és kontextusba helyez. Nem helyettesíti az eredeti művek olvasását, de megbízható belépést kínál hozzájuk. Oktatási segédanyagként, tájékozdó olvasásra vagy első eligazításként egyaránt jól használható.

A portréforma ugyanakkor magában hordozza a korlátait is. Az egyes tanulmányok jól bevezetik az olvasót a díjazottak munkásságába, de kevés teret hagynak

annak feltárására, milyen nagyobb összefüggések rajzolódnak ki a díjazások egészéből. Ez azonban inkább műfaji adottság, semmint szerkesztői hiányosság. A kötet anyaga sokat megmutat, de a szélesebb összehasonlító értelmezés jelentős részét az olvasónak – illetve a recenzensnek – kell elvégeznie.

A Nobel-díj mint kánonképző intézmény

A közgazdasági Nobel-émlékdíjat félreértjük, ha pusztán kiemelkedő egyéni teljesítmények sorozataként tekintünk rá. A díj ennél többet tesz: kánont épít. Nem csupán azt mondja meg, ki számít fontos közgazdásznak, hanem azt is, mely hozzájárulásokat tekinti a diszciplína maradandónak, taníthatónak és reprezentatívnak. A Nobel-émlékdíj tehát nem a közgazdaságtan teljes történetét tükrözi, hanem annak hivatalossá tett, intézményesen megerősített változatát. Ezt korábban is többen hangsúlyozták: a közgazdasági Nobel-émlékdíj kezdettől fogva nem csupán szakmai díj volt, hanem a közgazdaságtan nyilvános presztízsének egyik legfontosabb hordozója (Chowdhury, 2010; Coats, 1997).

A díj működésének egyik legfontosabb sajátossága az időbeliség. A közgazdaságtanban a nagy művek és a Nobel-díj között rendszerint hosszú idő telik el. A díj ezért többnyire nem a tudományos újdonság pillanatát jutalmazza, hanem a már megszilárdult jelentőséget. A Nobel-díj ebben az értelemben utólagos szentesítés. Nem egyszerűen elismeri a teljesítményt, hanem kijelöli, mi válik a diszciplína hivatalos emlékezetének részévé. Weinberg & Galenson (2019) az életpályák oldaláról mutatják meg ugyanezt: a közgazdasági Nobel-díjasok kreatív csúcspontjai különböző ritmusban követik egymást, és a díjazás gyakran jóval később érkezik, mint a tudományos áttörés. A Nobel-díj ezért kevésbé a jelen, inkább a már megszilárdult múlt díja.

Ehhez társul a Nobel-díj utóhatása. Az idézetségi és a figyelmi vizsgálatok egyaránt azt mutatják, hogy a Nobel-díj nem egyszerűen elismeri a már meglévő jelentőséget, hanem tovább növeli is azt. A díjazás után mérhetően nő a tudományos és nyilvános figyelem, ami megerősíti a díjazottak kanonikus státuszát (Babutsidze & McCabe, 2024; Bjork et al., 2014; Brogaard et al., 2023). A Nobel-díj nemcsak jutalmazza a reputációt, hanem újratermeli is azt.

Innen nézve a kimaradók kérdése nem mellékszál, hanem a díj működésének része. A Nobel-díjazottak köre soha nem azonos a tudományterület teljesítményeinek teljes körével. Mindig maradnak kívül jelentős életművek. Reddy (2018) találóan ír a

díj aurájáról: arról a hajlamról, hogy a Nobel-díj a tudományos nagyság végső mércéjének lássék, miközben valójában szelektációs mechanizmus. A Nobel-díj nemcsak elismer, hanem ki is zár. Határt húz aközött, mi válik hivatalos örökséggé, és mi marad a háttérben.

A közgazdasági Nobel-díj körüli normatív viták különös élességgel mutatják meg, hogy e kitüntetés státusza korántsem tekinthető magától értetődőnek. A The International Economy 2022-es szimpóziumának felütésében Adam Posen nyomán éppen az a kérdés fogalmazódik meg, vajon a díjat nem kellene-e legalább ideiglenesen felfüggeszteni addig, amíg a közgazdaságtan meggyőzőbb szakmai öngazdálkodást nem tud felmutatni. A megszólalók egy része ennél is tovább megy: James K. Galbraith nem pusztán a felfüggesztést, hanem magának a Nobel-díjnak az eltörlését sürgeti; Thomas Mayer szerint a díj hamis módon közelíti a közgazdaságtant a természettudományok presztízséhez; Anders Åslund pedig legalább a díj felfüggesztését, de inkább megszüntetését tartaná indokoltnak. Még a mérsékelt álláspontot képviselő Brigitte Granville is úgy véli, hogy az éves díjazás helyett legfeljebb alkalmi, életműjellegű elismerés volna indokolt. Mindez nem azért fontos, mert e kritikák szükségképpen meggyőzőek, hanem azért, mert feltárják: a díj presztízse nem kizárólag a tudományos kiválóság semleges elismeréséből ered, hanem abból is, hogy a közgazdaságtant a nyilvánosság előtt privilegizált, a „valódi” Nobel-kategóriákkal szimbolikusan rokonított tudásformaként jeleníti meg. A díj kritikája ezért nem a kiválóság tagadása, hanem annak belátása, hogy az intézményes elismerés mindig történetileg képződő és hatalmi viszonyok által is strukturált forma (Galbraith et al., 2022).

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* ereje ezen a ponton nem abban áll, hogy önálló Nobel-elméletet adna. Nem ezt teszi. Erénye inkább az, hogy a portrékon keresztül hozzáférhetővé teszi azt a kanonizált tudást, amelynek szelektációs logikáját a recenzensnek kell explicitté tennie. Innen lehet továbblépni ahhoz a kérdéshez, hogy milyen közgazdaságtankép rajzolódik ki ebből a kanonizált világból.

Milyen közgazdaságtan képe rajzolódik ki a 2005–2024-es díjából?

A 2005 és 2024 közötti Nobel-díjából nem a formalizált elemzés visszaszorulása, hanem annak átalakulása rajzolódik ki. A matematikai modellezés, a játékelméleti gondolkodás, az ökonometriai szigor és az oksági azonosítás továbbra is a szakmai elismerés alapfeltételei közé tartoznak. A változás nem ebben áll. Hanem

abban, hogy e módszerek értéke ma egyre kevésbé önmagukban, hanem egyre inkább konkrét intézmények, viselkedések és szakpolitikai problémák elemzésében mutatkozik meg. A Nobel-díj által kiemelt közgazdaságtan egyszerűen marad formalizált és válik alkalmazottabbá.

A formalizmus folytonossága mindenekelőtt abban látható, hogy a díjazottak között továbbra is központi helyet foglalnak el azok a szerzők, akik stratégiai interakciók, ösztönzők, szerződéses viszonyok, piacok és szabályrendszerek szigorúan formalizált elemzésével járultak hozzá a diszciplínához. A játékelmélet, a mechanizmustervezés, a szerződéselmélet vagy az árveréselmélet nem periférikus ágazatokként jelennek meg, hanem a Nobel-díj által elismert közgazdasági tudás magjaként. Ez azért fontos, mert jól mutatja: a diszciplína továbbra is nagy értéket tulajdonít annak, hogy összetett társadalmi és gazdasági viszonyokat absztrakt, belsőleg következetes modellekben tegyen elemezhetővé. A formalizmus tehát nem tűnt el. Inkább elvesztette öncélú jellegét, és egyre gyakrabban intézményi, szervezeti vagy szabályozási kérdésekhez kapcsolódik.

Ez a pont különösen lényeges. A Nobel-díj ma már nem elsősorban a „tiszta elméletet” jutalmazza, hanem azt az elméletet, amelyből intézményi forma, tervezési logika vagy működő szabályrendszer lesz. Az absztrakt modell és a gyakorlati alkalmazás közötti távolság csökkent. Backhouse & Cherrier (2017) ezt az „alkalmazott közgazdász korának” nevezik, és a megfogalmazás találó. Nem arról van szó, hogy az elmélet háttérbe szorult volna, hanem arról, hogy az elméleti szigor új legitimitása egyre inkább abból fakad, képes-e konkrét problémák megoldásához hozzájárulni. A formalizmus folytonossága tehát egyben a formalizmus funkcióváltása is.

A második nagy vonulat az empirikus és oksági fordulat megerősödése. A 2005–2024 közötti díjazások alapján egy olyan közgazdaságtan képe rajzolódik ki, amely kiemelkedő értéket tulajdonít a hiteles oksági azonosításnak, a természetes kísérleteknek, a mikroökonómiai adatok kifinomult elemzésének és az ökonometriai megalapozottnak. Itt sem egyszerű technikai részletkérdésről van szó. A tudományos tekintély alapjának átrendeződését látjuk. Cole et al. (2020) joggal beszélnek empirikus fordulatról: az elmúlt évtizedekben a közgazdaságtan presztízst mindinkább azok a kutatások határozták meg, amelyek valós társadalmi folyamatokról tudnak megbízható oksági következtetéseket mondani.

Ez a fordulat nem egyszerűen új módszerek megjelenését jelenti, hanem azt is, hogy megváltozik a „jó kutatás” normája. A hangsúly egyre inkább azon van, hogy a közgazdász ne pusztán elegáns modellt alkosson, hanem ellenőrizhető módon mutassa meg, mi miért történik. Az ökonometriai és empirikus eszköztár így nem a

formalizmus alternatívája lett, hanem annak új, megerősített változata. A modell, az adat és az oksági azonosítás ma már ugyanannak az elismerési logikának a részei. A Nobel-díj ezt a logikát nemcsak visszatükrözi, hanem szentesíti is.

A harmadik nagy változás az alkalmazott fordulat. A díjazásokból egyre világosabban kirajzolódik, hogy a Nobel-díj által elismert közgazdaságtan közvetlenebb kapcsolatba kerül konkrét társadalmi problémákkal: fejlődéssel, szegénységgel, klímaváltozással, munkaerőpiaccal, nemi egyenlőtlenségekkel, intézményi fejlődéssel. A közgazdász tekintélye ebben a világban már kevésbé abból ered, hogy átfogó modellt kínál a gazdaság egészére, és inkább abból, hogy meghatározott problémákra formálisan és empirikusan megalapozott választ ad. Ez nem kisebb ambíció, hanem másfajta ambíció.

Ezzel együtt a „jó közgazdász” alakja is megváltozik. A nagy elméletalkotó mellé odalép a problémamegoldó, alkalmazott kutató, aki intézményi részletekkel, mérési kérdésekkel, implementációs problémákkal és konkrét beavatkozásokkal foglalkozik. Backhouse & Cherrier (2017) ezt nem mellékes fejleménynek, hanem korszakos változásnak tekintik. A Nobel-díj alapján nézve ez az állítás meggyőző. A díjazások nemcsak arra utalnak, hogy a közgazdaságtan nem adta fel technikai igényességét, hanem arra is, hogy ezt az igényességet ma már sokkal közvetlenebbül köti társadalmi relevanciához. Ezen a ponton azonban korrekcióra is szükség van. Az alkalmazott és empirikus fordulat könnyen keltheti azt a benyomást, hogy a közgazdaságtan ezzel pluralistábbá is vált. Kvangraven (2020) kritikája éppen ezt a túl gyors következtetést kérdőjelezi meg. A randomista fejlesztési közgazdaságtan kétségkívül megerősítette az oksági bizonyítás és a terepközeli kutatás presztízsét, de közben a figyelmet sokszor a kisebb, könnyebben mérhető beavatkozások felé terelte, miközben a nagyobb strukturális kérdések háttérbe szorultak. Ez nem a fordulat cáfolata, hanem annak korrekciója: az alkalmazott és oksági fordulat önmagában nem garantál módszertani pluralizmust.

A 2005–2024-es Nobel-díjakból kirajzolódó közgazdaságtankép ezért egyszerre mutat folytonosságot és változást. Folytonosságot, mert a matematikai és analitikus szigor továbbra is a diszciplína legitimációs alapja. Változást, mert e szigor ma már többnyire nem önmagáért, hanem empirikus és intézményi hasznosíthatóságán keresztül válik értékessé. A Nobel-díj nem a formalizmus végét, hanem annak új alakját szentesíti.

A kötet akkor olvasható a legeredményesebben, ha a díjazottakat nem különálló portréként, hanem egy alkalmazottabbá, de nem kevésbé technikaivá váló főáramú közgazdaságtan reprezentánsaiként látjuk. Ebből a szempontból a könyv erénye nem

az, hogy módszertörténetet ír, hanem az, hogy a portrék egymás mellé rendezésével lehetővé teszi ennek az átrendeződésnek a felismerését.

A Nobel-díj társadalmi szerkezete: intézményi centrumok, hálózatok, reprezentáció

A Nobel-díj nemcsak azt mutatja meg, milyen tudás válik legitim módon elismerhetővé, hanem azt is, milyen társadalmi és intézményi közegekből emelkedik ki ez a tudás. A díjazottak pályái nem magányos zsenik történetei. Erősen koncentrált intézményi világba ágyazódnak: vezető egyetemekhez, doktori iskolákhoz, top folyóiratokhoz, szakmai hálózatokhoz és nagy presztízsű csatornákhöz kapcsolódnak. A Nobel-díj ebben az értelemben nemcsak intellektuális, hanem társadalmi intézmény is.

Korom (2021) ezt „intézményesített utaknak” nevezi. A közgazdasági Nobel-díjhoz vezető karrierök nem véletlenszerűen szerveződnek, hanem meghatározott egyetemi és professzionális környezetekből rajzolódnak ki. A díjazottak rendszerint olyan intézményekhez kötődnek, amelyek egyszerre adnak láthatóságot, publikációs előnyt, doktori képzési erőt és sűrű szakmai kapcsolatokat. A kiválóság nem választható el attól a szerkezettől, amely láthatóvá teszi. Chan et al. (2018) ehhez fontos empirikus kiegészítést adnak: a későbbi Nobel-díjasok már pályájuk korai szakaszában is erősebb teljesítmény- és elismerésmintázatokat mutatnak, mint nem díjazott kortársaik. A Nobel-díjhoz vezető út tehát nem a pálya végén kezdődik, hanem jóval korábban, a reputáció fokozatos felépülésével.

Ez a reputációs felhalmozás nem spontán történik. Intézményi környezetek, doktori iskolák, szakmai kapcsolatok és korai láthatósági előnyök alakítják. A Nobel-díj így nem egyszerűen utólag ismeri fel a kiválóságot, hanem hosszabb, intézményileg strukturált karrierpályák végpontján jelenik meg. A díj ezért nemcsak az érett életművek elismerése, hanem egy korán induló szelekciós folyamat lezárása is. Ez különösen fontos felismerés, mert megmutatja: a Nobel-díj története nem kizárólag kész teljesítmények története, hanem pályáké, amelyek már korán eltérő feltételek között válnak láthatóvá.

A top folyóiratok világa ehhez adja a következő láncszemet. Rossier (2021) azt mutatja ki, hogy a publikációs mezőhöz való hozzáférést nem pusztán a kutatás minősége, hanem a hálózati pozíció és az intézményi háttér is befolyásolja. A top folyóiratok rendszere így nem egyszerűen a legjobb munkák semleges szűrője, hanem

a szakmai láthatóság egyik legfontosabb újraelosztó mechanizmusa. Ha ez igaz a közgazdaságtan mindennapi működésére, akkor aligha meglepő, hogy a Nobel-díjjal elismert életművek is ugyanebből a koncentrált világból kerülnek ki. A Nobel-díj a tudományos hierarchia végpontja: nem független a reputáció és láthatóság hétköznapi mechanizmusaitól, hanem azok felnagyított eredménye.

Az intézményi és publikációs koncentráció mellett a kapcsolati szerkezet legalább ennyire fontos. Tol (2022) hálózatelemzése szerint a Nobel-díjas közgazdászok többsége mentor-tanítvány, társszerzői és intézményi kapcsolatok sűrű hálózatában helyezhető el. Molina et al. (2021) ugyanezt a centralitás oldaláról mutatják meg: a díjazottak között jól azonosíthatók központi figurák és összekötő pozíciók. A hálózat itt nem pusztá kapcsolati előnyt, hanem tudományos szocializációs közeget is jelent: azt a környezetet, amelyben problémák, módszerek, stílusok és szakmai normák öröklődnek tovább. A Nobel-díj története ezért nemcsak nagy egyének, hanem tudományos családfák és újratermelő központok története is.

Tol (2023) ezt a logikát a lehető legtömörebben foglalja össze: a közgazdaságtanban a Nobel részben „Nobelt nemz”. A díjazottak környezete, intézménye, tanítványi és társszerzői hálózata maga is növeli a későbbi Nobel-esélyeket. A Nobel-díj meritokratikusnak mutatkozik, de működésében részben reprodukív intézmény. A teljesítmény számít, de nem légüres térben számít. E felismerés nem gyengíti a díjazottak eredményeit, csak pontosabban mutatja meg, hogyan válik a tudományos teljesítményből intézményesen elismert kiválóság.

A kép azonban nem teljes, ha nem vesszük észre a kizárás szerkezetét is. Stewart (2023) a heterodox közgazdaságtan perspektívájából mutatja meg, hogy a szakma intézményi és kulturális rendje erősen kizáró lehet. A top publikációk, az elismerés és a szakmai tekintély rendszere olyan normákat rögzít, amelyek marginalizálják az alternatív megközelítéseket. Ha a Nobel-díj e rendszer csúcspontja, akkor a heterodox vagy periférikus irányok alulreprezentáltsága nem véletlen, hanem szerkezeti következmény. A reprezentáció kérdése tehát nemcsak földrajzi vagy személyi, hanem episztemológiai probléma is: bizonyos tudásformák eleve könnyebben válnak Nobel-kompatibilissá, mint mások.

A földrajzi dimenzió ezt tovább erősíti. A Nobel-díj története erősen centrumorientált: nemcsak intézményi, hanem földrajzi értelemben is néhány akadémiai központra koncentrálódik. Ez azt jelenti, hogy a diszciplína globális sokfélesége csak korlátozottan jelenik meg a díjazottak körében. A Nobel-díj által kanonizált közgazdaságtan többnyire a legerősebb centrumok nyelvén szólal meg. Más régiók, más intézményi környezetek, más hagyományok jóval kisebb eséllyel válnak a hi-

vatalos kánon részévé. A Nobel-díj ebben az értelemben nemcsak a közgazdaságtan csúcsát, hanem annak egyenlőtlen világát is tükrözi.

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* nem a tudományos mező szociológiáját akarja megírni. Nem is ez a feladata. De anyaga világosan mutatja, hogy a Nobel-díj által elismert közgazdaságtan erősen centrumorientált és intézményileg reprodukált világ. A könyv legérdekesebb olvasata ezért az, amely a portrékat nemcsak életrajzi egységekként, hanem egy hierarchizált tudományos mező reprezentatív csomópontjaiként látja. A Nobel-díj társadalmi szerkezetének felismerése nem relativizálja a díjazottak kiválóságát. Inkább megmutatja, milyen feltételek között válik a tudományos teljesítményből hivatalosan elismert nagyság.

Mérleg: mit ad a kötet, és miért nem marad bennünk mégis hiányérzet?

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* legnagyobb erénye, hogy hiánypótló magyar nyelvű vállalkozásként teszi hozzáférhetővé a közgazdasági Nobel-emlékdíj legutóbbi két évtizedének díjazottjait. Olyan tudományos anyagot közvetít, amely a hazai olvasó számára többnyire idegen nyelven, töredékesen vagy szétszórt forrásokból érhető el. A kötet nem egyszerűen információt közöl, hanem rendez, sűrít és értelmezhető formába hoz egy nemzetközileg nagy presztízsű tudományos kánont.

Ehhez társul a szerkesztés erénye. Az egységes felépítés, a rövid és áttekinthető tanulmányforma, valamint az időrend jól használható könyvet eredményez. Oktatási segédanyagként, tájékoztató olvasásra vagy első belépési pontként egyaránt erős. Nem ígér többet annál, mint amire vállalkozik, és éppen ez teszi megbízhatóvá. A könyv szakmailag megbízható belépési pont.

A kötet korlátai nagyrészt ugyanebből fakadnak. A portréforma világos és olvasható, de szükségképpen széttartóvá is teszi az anyagot. Az egyes tanulmányok jól eligazítanak a díjazottak életművében, ugyanakkor kevesebb teret hagynak annak feltárására, milyen nagyobb mintázatok rajzolódnak ki a díjazások egészéből. A módszertani átrendeződések, az intézményi koncentráció vagy a szakmai reprodukció logikája csak közvetve válik láthatóvá.

A könyv nem alakít ki önálló metanarratívát a 2005–2024 közötti időszakról. Nem fogalmazza meg nyíltan, milyen közgazdaságtankép emelkedik ki ebből a két évtizedből, milyen folytonosságok és törések figyelhetők meg, és hogyan változott a díj által elismert tudás karaktere. Ez részben tudatos szerkesztői döntés, részben műfaji adottság. De hiányérzetet hagy maga után.

Végül a kötet erősen igazodik a Nobel-díj által kijelölt kánonhoz. Ez önmagában nem kifogásolható, hiszen éppen ez a tárgy. De ebből az is következik, hogy kevésbé problematizálja a Nobel-díj szelekciós logikáját, a kimaradók kérdését, a reprezentációs egyenlőtlenségeket vagy az alternatív hagyományok háttérbe szorulását. A könyv inkább közvetítő, mint kritikai munka.

Összességében a *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* sikeres és fontos vállalkozás. Legnagyobb erénye, hogy hozzáférhetővé teszi a Nobel-díj által kanonizált közgazdasági tudást; legnagyobb korlátja pedig éppen ebből fakad: inkább közvetíti, mintsem kritikailag újrendezi ezt a kánont.

Hivatkozások

- Babutsidze, Z., & McCabe, M. (2024). Scientific prizes and post-award attention: Evidence from the Nobel Prize in Economics. *Boston University Questrom School of Business Research Paper*, (3534922). SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3534922>
- Backhouse, R. E., & Cherrier, B. (2017). The age of the applied economist. *History of Political Economy*, 49(Suppl. 1), 1–33. <https://doi.org/10.1215/00182702-4166239>
- Bekker, Zs. (Ed.) (2005). *Közgazdasági Nobel-díjasok 1969–2004*. KJK–KERSZÖV, Budapest.
- Bjork, S., Offer, A., & Söderberg, G. (2014). Time series citation data: The Nobel Prize in economics. *Scientometrics*, 98(1), 185–196. <https://doi.org/10.1007/s11192-013-0989-5>
- Brogaard, J., Engelberg, J. E., Eswar, S. K., & Van Wesep, E. D. (2024). On the causal effect of fame on citations. *Management Science*, 70(10), 7187–7214. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2022.00840>
- Chan, H. F., Mixon, F. G., Jr., & Torgler, B. (2018). Relation of early career performance and recognition to the probability of winning the Nobel Prize in economics. *Scientometrics*, 114(3), 1069–1086. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2614-5>
- Chowdury, A. (2012). The Nobel Prize in Economics: A reflection of the first 41 years, 1969-2009. *The Jahangirnagar Journal of Business Studies*, 1–20. https://www.academia.edu/download/31662425/Nobel_Article-Final_Draft.pdf
- Coats, A. W. B. (1997). The Nobel Prize in economics. In P. Arestis, G. Palma, & M. Sawyer (Eds.), *Capital controversy, post Keynesian economics and the history of economic thought: Essays in honour of Geoff Harcourt* (pp. 310–322). Routledge.
- Cole, S., Pariente, W., & Sautmann, A. (2020). A revolution in economics? It's just getting started... *World Development*, 127, 104849. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.104849>
- Galbraith, J. K., Bhagwati, J., Frankel, J. A., Cutter, W. B., Granville, B., Connolly, B., Chechetti, S. G., Schoenholtz, K. L., Baily, M. N., Mayer, T., Aslund, A., Hufbauer, G. C., Issing, O., & O'Neill, J. I. M. (2022). Should the Nobel Prize In Economic Sciences Be Put on Hold? *International Economy*, 36(1), 14–23. http://international-economy.com/TIE_W22_NobelSymp.pdf
- Korom, P. (2021). Are there institutionalized pathways to the Nobel prize in economics? In J. Maesse, S., Pühringer, T. Rossier, & P. Benz (Eds.), *Power and influence of economists: Contributions to the social studies of economics* (pp. 209–226). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367817084-16>
- Kvangraven, I. H. (2020). Nobel rebels in disguise—Assessing the rise and rule of the randomistas. *Review of Political Economy*, 32(3), 305–341. <https://doi.org/10.1080/09538259.2020.1810886>

- Molina, J. A., Iñiguez, D., Ruiz, G., & Tarancón, A. (2021). Leaders among the leaders in economics: A network analysis of the Nobel Prize laureates. *Applied Economics Letters*, 28(7), 584–589. <https://doi.org/10.1080/13504851.2020.1764478>
- Reddy, S. G. (2018). Behind the aura of the Nobel Prize in economics (Review essay). *Development and Change*, 50(1), 224–234. <https://doi.org/10.1111/dech.12463>
- Rossier, T. (2025). The network determinants of publishing in Top five journals: Evidence from the Swiss field of economics professors (1991–2020). In J. Maesse, S. Pühringer, T. Rossier, & P. Benz (Eds.), *The Power of Rankings in Economics and Research Organizations* (pp. 56–77). Routledge.
- Stewart, A. (2023). Academic snobbery and the prospects for heterodox economics. *Journal of Economic Issues*, 57(4), 1142–1161. <https://doi.org/10.1080/00213624.2023.2273134>
- Temesi, J. (Ed.) (2025). *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Tol, R. S. J. (2022). Rise of the Kniesians: The professor-student network of Nobel laureates in economics. *The European Journal of the History of Economic Thought*, 29(4), 680–703. <https://doi.org/10.1080/09672567.2022.2074494>
- Tol, R. S. J. (2023). Nobel begets Nobel in economics. *Journal of Informetrics*, 17(4), 101457. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2023.101457>
- Weinberg, B. A., & Galenson, D. W. (2019). Creative careers: The life cycles of Nobel laureates in economics. *De Economist*, 167(3), 221–239. <https://doi.org/10.1007/s10645-019-09339-9>